

COĞRAFI KEŞİFLER VE MERKANTİLİZM

COĞRAFİ KEŞİFLER

GİRİŞ

İnsanoğlu başlangıçtan günümüze keşifçi ruha sahiptir. İnsanları bu keşifçiliğe sürükleyen şüphesiz hergeçen gün ihtiyaçların çoğalması olmuştur.

Yeni çağda yapılan keşiflerin dünyayı küçültmesi, iletişimi arttırması günümüzde küreselleşme dediğimiz süreci başlatması bakımından insanlık tarihinin önemli olaylarından biridir.

1400-1600 yılları arasında gerçekleşen keşifler çağı boyunca kıtalar keşfedildi, Dünya denizinden dolaşıldı, dünya ölçeğinde ticari faaliyetler başladı, ilk deniz aşırı imparatorluklar kuruldu daha önemlisi keşfedilen kıta ve bölgelerde birikmiş servetin Avrupa kıtasına aktarılması sonunda Avrupa'nın kalkınması gerçekleşti. Her keşif sonrası yeni bilinmeyenler ortaya çıkacak, keşfedilmeyi bekleyen yeni yerler yeni gelişmeler bir yerde saklı olacaktır.

COĞRAFİ KEŞİFLERİN NEDENLERİ

XV. Ve XVI. Yüzyıllarda coğrafi keşifler gerçekleşene kadar Avrupalıların kıtaları dışındaki dünya ile bildikleri daha çok mitler ve fantezilere dayanmaktaydı. Bunu eski çağdan kalan eserler ve seyyahların yazdıkları raporlarla doğrulamak mümkündür. Batlamyus'un "Geography " isimli eseri Romanlıların en güçlü oldukları döneme ait coğrafi bilgilerin özetiydi. Seyyahlara ait eserlerden en meşhuru Marco Polo'ya ait olanıydı.

KEŞİFLERÇAĞINA GİRERKEN AVRUPA DIŞINDA DÜNYA

1400'lü yıllara girerken dünya birbirinden kopuk ve habersiz farklı uygarlıkların birleşimi görünümündeydi. Çünkü ulaşım, iletişim ve denetim yoksunluğu kopukluğu körükleyen bir durumdu.

Avrupa, Amerika kıtasını ne kadar bilmiyorsa,Orta ve Güney Amerika uygarlıkları da Avrupa kıtasına yabancıydı. Birbirine yakın Çin ve Hindistan gibi büyük ülkelerin ticari potansiyeli varken yine de aralarındaki ticari potansiyel bile bu iki ülkeyi kültürel ve ekonomik açıdan içe kapalı olmaktan

KEŞİFLER ÇAĞINA GİRERKEN AVRUPADA GENEL DURUM

XV. Yüzyıla girerken Avrupa, kendi içine kapalı bir uygarlık görünümündeydi. Üstelik Avrupa'ya büyük darbe vuran veba “Kara ölüm” adını verdikleri salgın oluştu. Bu salgın nüfusun neredeyse üçte birini yok ettiği gibi ekonomiye de ciddi zararlar vermiştir. Bu sorun iki gereksinim doğurmuştu. Birincisi iş gücüydü; diğeri ise ekonomiyi yeniden güçlendirecek değerli madenlerdi .

RECONQUİSTA: İBER YARIMADASINDAKİ MÜSLÜMANLARI GERİ ÇIKARMA GİRİŞİMİ

Hristiyan Avrupa , Müslümanlardan çok şey öğrenmiştir. Keşifler öncesi,keşiflere katkı sağlayacak bilimsel buluşların Hindistan ve Çin’den Avrupa'ya iletilmesinde Müslümanların payı büyüktür.

1000-1400 yılları arasında Avrupa da önemli ekonomik ve teknolojik gelişmeler olmuştur. Tarımda verim arttırılmıştır.

KEŞİFLERİ YÖNLENDİREN EKONOMİK FAKTÖRLER

Afrika ve Asya kıtalarından Avrupa'ya pazarlanan ürünler, Avrupa'nın dünyanın bu bölgelerine olan ilgisini arttırıyordu. Altınlar, mücevherler, ipekler, porselen, baharatlar bulunmadıkları fakat tüketildikleri Avrupa da Afrika ve Asya'yı merak konusu haline getiriyordu.

Ortaçağ sonlarında Avrupa iki büyük ticaret yolu teşkil ediyordu. Bunlardan ilki Baharat yolu diğeri ise Altın ticareti yoluydu. Baharatı Avrupa için önemli hale getiren nedenlerden birisi şudur: o dönemde kış aylarında belli sayıda hayvanın beslenmesine yetecek kadar yem sağlanabilmekteydi bu nedenle beslenemeyen hayvanlar kesilmekteydi ve kesilen hayvanların etlerinin yeniden lezzet kazanması için baharat gerekiyordu. Sebze ve meyve az miktarda yetiştirildiğinden etin tüketimi bir zorunluluktu. Sonuç olarak baharatın yaygın olarak tüketildiği nedeniyle pahalı fiyatlara satıldığı, satın alma gücü arttıkça daha çok tüketildiği söylenebilir.

Altın, ortaçağ sonlarında Avrupa için lüks bir tüketim maddesi olmaktan daha öte bir anlam taşıyordu. Avrupalılar, kıtaları içindeki ekonomik etkinlikleri hareketlendirmek ve doğuyla yapılan ticareti finanse etmek içinde altına gereksinim duymaktaydı.

İNSANA İHTİYAÇ VE KÖLECİLİĞİN YENİDEN HIZ KAZANMASI

Portekiz'in önemli bir nüfus açığı çıkmasıyla birlikte altın ticareti ile eş zamanlı olarak, oluşan nüfus açığını kapatmak üzere köle ticareti de canlılık kazandı. Portekizliler bu çıkarı için Afrika'dan bazen satın almak bazen de kendi olanaklarıyla ele geçirecek çok sayıda köle edindiler.

KEŞİFLERİN BAŞARISINDA DEVLET DESTEĞİNİN ZORUNLU OLMASI VE İTALYAN ŞEHİR DEVLETLERİNİN BİRİKİMİNİN BAŞKA ÜLKELERE KAYMASI

XV. ve XVI. Yüzyıla gelindiğinde dünya genelinde ulusal kimlikler ve sınırlar belirsizliğini koruyordu. Avrupalı tüccarlar, kaşifler, bilginler, askerler ve denizciler rahatlıkla bir ülkenin hizmetinden başka bir ülkenin hizmetine geçebiliyordu. Nitekim İspanyolların keşiflerinde önemli rol oynayan Macellan bir Portekizli, Christopher Colombus, Çin'e gitmek için batı'ya doğru yolculuk etme projesini ilk olarak Portekiz'e sunmuştur. Teklifine Portekiz de taraftar bulamaması üzerine Fransa ve İngiltere'den devlet desteği sağlamaya çalışmış oradan da netice alamayınca İspanya'ya başvurmuş ve ilk yolculuğunu bu devletten sağladığı imkanlarla gerçekleştirebilmiştir

KEŞİFLERİN BAŞLAMASINDA SİYASİ BİRLİĞİN BARIŞ ORTAMININ VE DİNSEL DÜRTÜLERİN ÖNEMİ

Portekiz Avrupa kıtasında politik sınırlarını kesinleştiren ilk ulusal devlet sayılmaktaydı. Kastilya'nın büyük iberya projesi Portekiz'i çatışmanın eşiğine getirmişti. Papanın araya girmesiyle antlaşma imzalandı. Bu antlaşma papanın manevi girişimiyle barışla çözülerek paylaşım gerçekleşti. Bu paylaşım göre İspanya Portekiz'in Atlantik adalarındaki varlığını tescillerken İspanyanın da Kanarya Adalarındaki varlığını meşrulaştırdı. Portekiz aldığı adaların verimliliği ile avantajlı bir hale geldi. Portekiz ve komşusu İspanya ile birlikte adalarla ticaret yapanlar, balık avlamak için okyanusu tarayanların içinde bulunduğu gemiler için ideal bir kalkış ve varış noktası haline getirdi. Böylece Portekiz ticarete ve denizciliğe yönelik temellerini erken tarihte kurmuş oldu.

İspanyanın ve Portekiz'in dinsel yaklaşımları ana hedeflerini oluşturmaya da diğer nedenleri kuvvetlendiren manevi bir anlam taşıyordu.

KEŞİFLER ÇAĞINDA TEKNOLOJİK GELİŞMELER

Kuzey yönünü belirlemek için kullanılan manyetik ibrenin Çinliler tarafından bulunduğu daha sonra Hintli ve Arap gemicileriyle Avrupa'ya geçtiği bilinmektedir. Akdenizdeki Arap gemicileriyle bağlantısı olan Avrupalı denizciler, güneşin ve yıldızların gözlemciyle yaptığı açıdan yararlanarak bir geminin pozisyonunu belirlemeye yarayan Usturlabı'da öğrenmişlerdir. Avrupa gemilerinde tercih edilen üç köşeli yelken de Arapların ürünüdür.

Keşiflerin gerçekleşmesinde önemli bir noktada gemi inşasında meydana gelen ilerlemedir. Yelkenliler dışında bir de kürekle ilerleyen kadirgalar vardı. Yelkenlilere oranla daha seri ve hızlı hareket edebiliyordu. Ancak yelkenliler ve kadirgalar okyanus şartlarına uygun sayılmazdı. Bu durum Avrupalıları Kog adı verilen güçlü teknelerin inşasına başlattı. Zamanla Portekiz ve İspanya'da Karavel olarak bilinen melez teknelerin yapımına başladı. Karaveller, okyanus araştırmaları ve keşif seyahatleri için ideal olmalarına karşın yük taşımak açısından elverişli tekneler değildi. Bu özellikleri nedeniyle Portekizliler uzak deniz ticareti için Karak ve Noas adı verilen heybetli, yüksek enli kırıslara sahip üç yada dört güvertesi bulunan gemiler inşa ettiler.

SONUÇ

1400-1600 yılları arasında Portekizlilerin ve İspanyolların dini görünümle yola çıktıkları keşifler zamanla siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan kendi nedenlerini hazırlayarak küresel ve küçülen dünya için atılan ilk adımlar oldu. Keşiflere daha sonra diğer ülkelerde katıldı. Çok uzak bölgeleri keşfeden Avrupalılar Afrika'nın iç bölgelerini korkuları nedeniyle daha geç keşfedebildi.

Keşifçi ruh yalnızca bilinmeyen yerlerin keşfi sürecini değil birçok alanda icadı da tetikledi.

insanoğlu günümüzde bile keşif duygusundan ve merakından hiçbir şey kaybetmedi. bu küresel süreç daha büyük sorunların, daha büyük savaşların ve daha acımasız ekonomik doktrinlerin de doğmasına yol açacaktı.

MERKANTİLİZM (1600-1800)

Merkantilizm ,geleneksel bir biçimde ele alındığında,Avrupa iktisadi yapı bakımından sömürgeleşmenin ortaya çıkarmış olduğu durumlar karşısında ortaya çıkaran fikirler bütünüdür.

Bu düşüncelerin ilk kaynağı 1613 yılında Antonia Serra tarafından yazılan “maden kaynağına sahip olmayan ülkelerde altın ve gümüş bollaştıran nedenler üzerine kısa bir inceleme.”adlı broşür orak kabul edilir.

Orta çağın temel özelliklerini yansıtan “

Merkantilistler , orta çağ düşüncesini red edip onun yerine daha akılcı (rasyonel) ilkeler oluşturmaya yönelmişti.

Bu yönleri nedeniyle ileride ortaya çıkacak olan “fizyokrat” ların öncüleri olarak kabul edilirler.

Merkantilizm sistemi bu dönemde “ticari sistem”, “sınırlayıcı sistem” ve “ merkantilizm gibi adlar verilmişse de ,bir kişi veya kuruluşla

Sınırlı olmayan “merkantilizm” ismi kabul görmüştür.

Bu döneme bu ismi veren Adam Smith olmuştur.ulusların

zenginliği kitabında dönemin düşüncelerini eleştirirken kullandığı bu sözcük sonradan bu dönemin resmi adı haline gelmiştir.

Simit h” ticari sistem “ adını verdiği bu düşünce sisteminin benimsediği para politikasını ve özellikle ticari politikası “korumacı bir sistem” olarak

Merkantilizm siyasi amaçları gerçekleştirmek için ekonomik yönden güçlü olmaya uğraşan bir sistem olduğunu öne sürmüştür.

Merkantilist düşünürler bu dönemin ilk yıllarında günlük yaşam sorunlarıyla ilgilenir, kendilerinin ve ulusal devletin zenginliğini nasıl arttıracaklarını araştırırlardı

O devir de bir devletin güçlü bir devlet sayılabilmesi için uzun savaşlara dayana bilmesi, ülkeleri feth etmesi ve kolonilere sahip olması gerekiyordu .

Savaş için derebeyi kendi askerlerini yetiştirirken modern devlet ise para karşılığında tutulan askeri savaşa sürerdi. Bu nedenle devletin paraya ihtiyaı vardı.

Hükümdar bu ihtiyaı dış ticaret dengesini pozitif olmasını hedefler ve tüccar ile arasında bir “ıkar birliği “oluştururdu.

Bu yüzden merkantilizmin esası “ devlet iradesi”dir ve

“ekonomi politikasının” hem ekonominin hem de devletin birlikte büyümesini sağlayacak temel bir araç olmuştur ticaret dengesi ekonomik g ile olduğu kadar politik güç ile de bağdaşıyordu

Rönesans döneminde ticareti canlandırmak için Avrupa lkelerinde altın ve gümüş biriktirmek ulusal bir politika idi.

Bu açıdan İspanya diğer Avrupa ülkelerine oranla İngiltere de altın madeni yoktu .

Bu yüzden de geliştirilen politika az ithalat yapmayı are olarak görür çünkü demeler dengesi ülke yararına fazlalık verecek ve ülkeye kıymetli maden girişi sağlayacaktır.

Merkantilizm Döneminin Özellikleri

Ota çağ düşüncesinin temel özelliklerinden birini belli ilkeler etrafında birleşmiş tek bir düşünceden meydana gelmesi oluşturur. Orta çağ düşüncesinin bu özelliği o kadar belirgindir ki , bu düşünceyi sadece “ Skolastik Düşünce” diye nitelendirmek mümkündür.

Orta çağda ki bu yeknesaklık 16.yy da yerini birbirinden farklı düşünce sistemlerine terk etmeye başlamıştır.

Bu dönemde değişik düşüncelerin ortaya çıkmasının çeşitli sebepleri vardır.Bunlar:

A)Ulusal Devletin Doğuşu

Ulusal devletler önce İngiltere ve Fransa da ,daha sonra 19. yy da da İtalya ve Almanya da ortaya çıkmıştır. Ulusal devletin doğuşu Hem günlük yaşamda ,hem de düşünce sisteminde köklü değişmelere neden olmuştur. Günlük yaşamda feodal düzen yıkılmış,yönetim gücü merkezi bir otorite de toplanmıştır. Bunun sonucu olarak ulusal ekonominin güçlendirilmesi ve bu amaçla çeşitli ekonomik politikalarının uygulanması gibi ,orta çağ da bilinmeyen bazı amaçlar ve araçlar ortaya çıkmıştır. Düşünce sisteminde ise merkezi otoritenin amaçlarına nasıl ulaşılacağı gibi temel bir soruya cevap arama gayretleri “politika”nın bir sosyal bilim olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur.

B)Yeni dini görüşler

Erasmus ,Luther ve Calvin “reform “ diye adlandırılan ve katolik dünya görüşüne dayalı düzenlemeleri red eden büyük değişikliğin yaratılmasına öncülük etmiştir.

Bu zıtlasma “Protestanlık ” dininin doğmasına sebep olmuştur, protestanlığın ortaya çıkmasıyla “bireycilik ” önem kazanmış “bireysel özgürlük ” ve “bireysel sorumluluk ” kavramları gündeme gelmiştir.

Feodalizmin yıkılması ve kilisenin gücünü kaybetmesi “güçlü devlet “idealini desteklemiştir. Ayrıca protestan dini de güçlü devletten yana olmuştur.

“İlahi Haklar” konusu tartışılmaya devam etmişse de , özellikle İngiltere’de 8. Henri’nin kilise otoritesini de kendine mal etmesiyle , devlete ve diğer toplumsal kurumlara akılcı yönden yaklaşım geçerli bir yöntem halini almıştır.

C)Rönesans ve insancılık (Hümanizm)

İnsancılık ile karakterize olan rönesans , bütün önemi insanın bu dünyada ki refahına ve mutluluğuna vermiştir.

Hümanizm temelde , “ materyalis ” olup insanın mutluluğunun maddesel yönüne ağırlık vermiştir.

Hümanizm , Aristo ve Plato’nun yeniden ve dinsel olmayan bir yaklaşımla ele alınmasından kaynaklamıştır.

Hümanizm , Fransız İhtilali ‘nin ve “Klasik iktisat “ ın doğmasına öncülük edecektir.

D)Değişen ekonomik yapı

Eski ve Orta Çağın “kendine yeterli” ve dış dünya ile ilgili olmayan yerleşim birimleri yavaş yavaş kentleşiyor ve kendi dışında ki yabancı uluslara ticaret yapmaya başlıyordu. Tarım hala egemen üretim sektörü ise de ,imalat sanayii “domestik sistem” diye bilinen ve ücretli işçi kullanımına dayanan bir yöntemle coğrafi alanda yayılıyordu. Bunun sonucunda ticaret, hammadde ticaretinden yavaş yavaş, yarı işlenmiş ya da işlenmiş ürün ticaretine kayıyordu.

Böylelikle ücretli işçi sınıfı ortaya çıkmaya başlamış ve loncalar önemini kaybederken “işçi sorunları” ortaya çıkmıştır.

Rekabet hem ülke içi hem de uluslar arası ticarete önem kazanmıştır. “ Gelir bölüşümü “ konusunun ilk tohumları atılmıştır. Orta Çağın önemli kurumlarını oluşturan “ geleneksel” ve “toplumsal statü ” kavramları gözden düşmeye başlamıştır.

Amerika kıtasında yeni gümüş madenlerinin bulunması artan ticaret için gerekli para storunu sağlamakta yararlı olmuştur. Amerika’dan Avrupa’ya yönelen altın ve gümüş akımı ile madeni para bileşimini (ayarının) bozulması gibi olaylar fiatlarda “fiat devrimi” adı verilen hızlı bir yükselmeye neden olmuştur. Bütün bunlara ek olarak yeni kurulmaya başlayan ulusal devletler gittikçe artan finansman problemi ile yüz yüze gelmiştir.

Uluslar arası rekabetin şiddetlendirdiği savaşlar , daha büyük ordu ve daha büyük donanımları zorunlu kılmıştır.buna bir de " mutlak otorite" ye sahip sarayın lüks harcamaları eklenince , devletin gelir kaynağı yetersiz kalmıştır.

Bu durumda vergiler daha sık ve daha yüksek orandan uygulanmaya başlanmıştır. Bu ekonomik değişimler sonucunda sınıflar arasındaki güç dengesi Orta çağın güçlü sınıfları olan din adamları , filozoflar , hukukçular ve toprak sahibi asillerin yerini tüccar ve devlet memurlarına bırakmıştır.

E)Uluslararası ve ulusal rekabet ortamı

17.yüzyılda hem uluslar arası alanda hem de ulusal boyutta , yoğun bir rekabet ve çekişme ortamı vardır.

1600 ile 1667 yılları arasında kalan dönemde savaş yapılmayan sadece tek bir yıl vardı.

O dönemde sahipleri tarafından yönetilen şirketler olduğu gibi , anonim şirketler de vardı. Her iki şirkette faaliyette bulunabilmek için devletten imtiyaz almak ve bunun için başta kral olmak üzere tüm üst düzey bürokrasi ve parlamento ile iyi ilişkiler kurmak gerekiyordu.

Sahipleri tarafından yönetilen şirketler daha 1356 yılında çıkarlarını korumak için “Tüccar Atılımcılar Derneği” adlı bir dernek kurmuşlardır. 1600 yılında imtiyaz alan Doğu Hindistan Şirketi de en büyük şirket haline gelmiştir. Bu iki grup arasında da devamlı bir rekabet vardır.

Ancak bu rakip şirketler bankalar ve diğer finans kurumlarına karşı birleşip , ortak hareket ediyorlardı.

Bankaların yüksek faiz ve döviz işlemlerini yönetme biçimleri , şirketler tarafından eleştiri konusu ve şikayet konusu yapılıyordu.

Faiz artık ahlaki yönden tartışılan bir konu olmaktan çıkmış , tamamen ekonomik bir soruna dönüşmüştür.

F)Matbanın Uygulanması

16.yüzyılda matbaa hurufatı kullanılarak kitaplar basım yoluyla çoğaltılmaya başlanmıştır. Bu sayede okuma ve yazma alışkanlığı hızla çoğalmıştır.

Orta çağda sadece kilise mensuplarının ve prenslerin tekelinde olan kitap yazma ve kitap okuma alışkanlığı sade vatandaşa da yayılmıştır.

Bunun en önemli nedeni matbaa hurufatı kullanılmasının kitap maliyetini , dolayısıyla da kitap fiyatlarını düşürmüş olmasıdır.

G)İktisat,Hukuk ve Politika ilişkisi

İlk defa bu yüzyıl da kendi düşüncelerinin toplum tarafından benimsenmemesi veya Bu düşüncelere karşı çıkılması nedeniyle ,düşünürler ülkelerini terk edip başka ülkelere göç etmeye başlamışlardır.

Avrupa da çeşitli devletlerin ortaya çıkmalarını böyle bir eylim güçlendirmiştir. Yayımlana kitapların pek çoğu , bu nedenle diyalog şeklinde yazılmıştır. Çünkü diyalog yöntemi kullanan yazarlar ,siyasi yönden tehlikeli saydığı bazı düşünceleri hayali bir takım kişilere söyletmekte böylece kendi düşüncelerini gizleme olanağı bulmaktadır.

16.YY. DA MERKANTİLİST DÜŞÜNCE

16. yy. önemli yazarından biri olan John Hales in öne sürdüğü görüşlerin pek çoğu yaklaşık iki yüzyıl sonra Adam Smith tarafından tekrarlanacak olan Hales aynı zamanda ekonomi ile ilgili görüşlerini ayrı bir bilim dalı olarak şekillenmesi gerektiğini ilk defa öne süren kişidir.

Hales in 1581 yılında yayımlanan GARİP isimli kitabında ; bir ulusun zenginliğini ,sahip olduğu mal miktarında gören ve bu nedenle ihracatı engelleyip ithalatı teşvik eden orta çağ düşüncesini red ederek ,ihracatın teşvik edilmesini öne sürmüştür.

Ulusal üretimin ancak ihracat artışı ile artacağını savunmuştur. Her şeyden önce Hales yeni doğmakta olan iktisadi düşüncenin ayrı bir bilim dalı olarak ilimler hiyerarşisi içinde yerini alması gerektiğini söylemiştir.

Hales'e göre insan çıkarı ile yönlendirilir ve her insan kendi yararının nerede en çok olduğunu araştırır . Ayrıca "her insan için karlı olan şey bütün toplum içine karlı olur."

Hales ticaretin bilançosu kavramını kullanarak ihracatın ithalatı karşılaması gerektiğini ve ihracatı desteklediğini belirtmiştir.

Ülke içi üretimi yerli malına teşviki desteklemiştir.

Hales kağıt parayı saçma olarak nitelendirmiş ve iyi parayı dolaşıma kovacağını belirtmiştir.

MİKTAR TEORİSİNİN DOĞUŞU

A)NİCOLAUS COPERNİCUS

Miktar teorisinin ortaya çıkmasında katkıları vardır.

Purusya meclisine sağlam bir para sisteminin nasıl kullanıldığını açıklamış ve dört yıl sonra düşüncelerini yazmıştır.

Temel düşüncesi ise **para çok bolladığı zaman değerini kaybeder** şeklinde belirlemiştir.

B)NAVARRU

Fiyat devrimi denen konuyu ele almıştır, yani fiyatların süratle yükselmesidir.

Altın ve gümüş akımı ile fiyat arasındaki ilişkiyi incelemiştir.

Yabancı para aynı döviz işleminin yasal olup olmadığı sonucunu inceleyen Navarrus bunun yasal olduğun kara vermiştir.

Kararı “para nerede daha kıtsa orada ,bol olduğu yere göre daha kıymetlidir. Para talebi nerede daha kuvvetli ve arzı azsa orada daha kuvvetlidir.”

Böylece miktar teorisini ortaya koymuştur ve Salamanca Okulu bu teorisinin gelişmesinde öncülük etmiştir.

C)JEON BODİN

Miktar teorisinin esas sahibi olarak bilinir . Bodin miktar teorisini 1568’de yazdığı “Boy Malestrait ‘nun paradoksuna bir cevap” adlı eserinde açıklar..

Bodin e göre: genel fiyat yükselmesinin beş sebebi vardır:

1=Altın ve gümüş bolluğu.

2= Monopolller.

3= İhracat ve israf nedeniyle ortaya çıkan mal kıtlıkları.

4= Kralların ve asillerin lüks yaşamı.

5= Madeni paranın avarının bozulması.

D)THOMAS MİLES

1600'lü yılların başında ithalat ve ihracat ile ilgili sınırlamalar kaldırıldığı halde madeni para ve kıymetli maden külçelerinin ihracatını yasaklayan sınırlamalar devam ediyordu.

Bu tartışmaya karşı Miles bazı düşünceler geliştirdi:

- 1=Yabancı tüccarları yerli tüccarların ev sahipliğinde kontrol altında tutmak .
- 2=Royal Excegur adı ile döviz işlemlerini kontrol edecek bir merkezi otorite kurmak .
- 3=İhracat yapma yetkisini bazı belli şirketlerin monopolüne bırakmak.

17YY DA MERKANTİLİST DÜŞÜNCE

A)GERORDDE MALYENES

Hem ticaretle uğraşan hem de hükümete danışmanlık görevinde bulunan Malyenes tıpkı Miles gibi döviz işlemlerini kontrol altında tutulmasından yanaydı ve “külçeciler” olarak adlandırılmışlardır. Malyenes faizi kulaklarından tutulan bir kurda benzetir “tutmak tehlikelidir serbest bırakmak daha da tehlikelidir” şeklinde ifade eder.

İthalatın ihracattan fazla olması ülke zenginliğini kaybetmesi durumuna yol açardı böyle bir kayıp üç nedenle ortaya çıkar.

- 1=Külçe veya madeni para para ihracatı .
- 2=Yerli malların çok ucuz satılması.
- 3=Yabancı malların pahalı alımıdır.

Malyenes 150 yıl sonra “otomatik madeni para akımı tepkisini ” öne sürecektir olan Davit Hume'nin öncüsüdür.

B) EDWARD MISSELDEN

Missel 'den İngiltere'de kendini hissedilen ekonomi durgunluğunun sebeplerini araştıran "serbest ticaret veya ticareti geliştirecek araçlar" adlı kitabı yayımlayarak ticaretle uğraşan tüccarları savunmuş ve ünlü East India Company 'i suçlamıştır ,.

Bütün merkantilistler gibi Misselden 'inde amacı İngiltere'nin sahip olduğu altın para miktarını arttırmaktır.

Misselden yazdığı eserinde İngiltere'nin değerli kaynaklarını dışarı aktardığı için EAST INDIA COMPANY' i eleştirdi .

C) THOMAS MUN

East India Company'nin direktörlerinden biridir.

Bu şirketin yurt dışına gümüş çıkarma imtiyazı elde etmesine karşılık bazı düşünürler sadece mal alımı olduğunu satımı olmadığını ve böylelikle gümüşün geri gelmediğini öne sürmüştür.

Mun ise öyle olmadığını söyleyerek şirketi savunmuştur.

Mun 'a göre İngiliz parasına karşılık paranın devalüe edilmesi bir çare olamazdı.

Bu nedenle yabancı malların az tüketilmesi ve ithalatı ikame edecek malların üretimini teşvik etmiş ve aşırı yiyecek kullanımından vazgeçilmesini tavsiye etmiştir.

İlerleyen zamanlarda ADAM SMITH'in destekleyecek olduğu düşünceleri ortaya koymuştur.

Mun 'un temel görüşü : Her yıl alınandan daha fazlası satılmalıdır böylelikle ülke zenginliğinin artması amaçlanmıştır.

MERKANTALİZİMDEN KLASİK TEORİYE POLİTİK ARİTMATİK

GİRİŞ

:

Bu dönemin dikkat çeken ilk önemli özelliğini kişi özgürlüğüne duyulan ilgi oluşturur. Ekonomi kendi kendini yaratan otonom bir organizma olup dışarıdan düzenlenmesine gerek yoktur.

Mun'un merkantilist düşüncenin temellerini oluşturmasından sonra ekonomik düşünceden iki yeni eğilim ortaya çıktı. Bunlardan birincisi Kantitatif yöntemler ikincisi de Liberal eğilimlerdir.

Ölçü ihtiyacının doğuşu

Merkantilist düşünürlerin hemen hepsi iş adamıydı ve düşüncelerinde kendi ekonomik çıkarlarını koruma düşüncesi rol oynuyordu veya kamuoyu böyle Düşünüyordu.

SİR WILLIAM PETTY

Petty hiçbir zaman bugünkü anlamda bir iktisatçı sayılamaz bütün yaptığı , bazı sayısal büyüklüklerin ortalama değerlerini kendisine göre değiştirdiği yöntemlerle tahmini olarak çalışmaktı.

a) MİLLİ GELİR VE ÇOĞALMA ETKİSİ

Sir. William Petty genellikle iktisat teorisinin ve modern gelir analizinin öncüsü sayılır. İngiltere'nin ilk milli gelir hesabını da Petty yapmıştır. Ulusal bir ekonomide bireylerle üretici firmalar arasında "üretim faktörleri- faktör gelirleri"ve "tüketim harcamaları" şeklinde dairesel akımlar olduğunu düşünmüştür.

Petty milli gelir hesaplarında tasarruf ve yatırıma yer vermemiştir. Petty 'e göre ekonomik ilerlemeyi belirleyen dinamik faktör yatırımdan çok nüfus artışıydı.

b) KIYMET TEORİSİ:

Petty için “servet, kapital stok’u ve ulusal varlık, önceki veya geçmiş emeğin bir sonucudur.” Petty ortak kıymet ölçüsü olarak paranın kullanıldığını bildiği için topraktan elde edilen ürünün kıymetini para cinsinden nasıl ifade edilebileceğini düşünmüştür. Petty toprağın kıymetini, emeğin kıymetine dönüştürür ve bundan toprağın doğal rantını paraya çevirmiş olur.

c) PARA TEORİSİ:

Petty “Para ticareti teşvik eder.” sloganı ile ifade edebilecek olan bir görüşün savunucularından olmuştur. Bu ulusun ticari faaliyetini sürdürmesi için belli bir miktar veya oranda para gereklidir bundan daha azı veya çoğu ticari faaliyete zarar verir. Petty’e göre toplam harcamanın önemli bir belirleyicisi para miktarıydı. Faiz konusunda ise Petty faizin para arzındaki artış ve azalıştan etkilendiğini kabul eden parasal faiz teorisine taraftardır. Arzındaki artış faizin doğal düşüşüne neden olacaktır.

c) VERGİ İLKELERİ:

Petty'e göre çalışan kimseler yani emekçiler ise çok çalışmalı ve gelirlerin yüzde yirmisinden harcamamalıydılar. Petty devlet geliri sağlamak yönünden tımar sistemi ile arazi vergisini birbiriyle mukayese etmiş ve arazi vergisinin daha uygun olacağı sonucuna varmıştır. Petty bazı vergileme ilkeleri belirlemiştir. Vergiler sabit oranla gelir dağılımını etkilemeyecek biçimde olmalıydı. Petty'e göre kişiler için gelirin mutlak miktarından çok diğer gelirleri oranı önemlidir.

Petty politik aritmetik de vergi gelirinden bir kısmını sadaka ile veya suç işleyerek geçimini sağlayanlara ayrılmasını da savunmuştur. Petty'e göre eğer devlet bu gibi Kimselere bir iş temini edemiyorsa, onların geçimini sağlamak için gerekli geliri vermelidir.

e) DEVLET HARCAMALARI:

Petty sadece vergilerin etkisini değil, aynı zamanda bu vergilerle finanse edilen kamu harcamalarının da etkisini dikkate alır. Petty tam istihdamın devamını sağlamak ve fertlerin çalışkanlığını sürdürmek yönünden devlet inşaat yatırımlarının önemli olacağını öne sürmüştür. fertler veya devlet tarafından elde edilen gelirin bir kısmını elde tutulmasının hem toplam harcamaları ve hem de ekonomik faaliyeti azaltacağını söylemiştir.

f) İŞSİZLİK VE İSTİHDAM:

Petty'e göre iki tür işsizlik vardır. Biri teknolojik işsizlik diğeri gönüllü işsizliktir. Petty teknolojik işsizliğin emek tasarruf edici makine ve aletlerin kullanımından Kaynaklanacağını düşünmüştür. Petty emek tasarruf edici araçların işsizlik yaratacağına inanmıştır. Petty'e göre toplam talebin teknolojik ilerleme nedeniyle işinden olan emeği yeniden istihdam edecek şekilde artmasıydı.

g) GELİR DAĞILIMI:

Petty kitaplarında; diğer merkantilist yazarların aksine dış ticaret dengesi üzerinde fazla durmamıştır.

ı) DIŞ TİCARET DENGESİ:

Petty'e göre faiz, parayı ödünç vermekten kaynaklanan rahatsızlığın karşılanması için ödenir.

i) NÜFUS:

Petty de diğer çağdaşları gibi nüfus artışından yanaydı. Ona göre Gerçek fakirlik nüfusundan az olmasıydı.

GRAUNT,SUSMİLCH,FLEETWOOD VE

GRAUNT

DAVENANT

Sosyal olayların bir kitle halinde ele alındığı ve değişmelerin ortalama oranlarla ifade edildiği zaman belli ve sabit bir eğilim gösterdiklerini belirlemiş olmasıdır.

SUSMİLCH

Doğum, ölüm nüfus artışı gibi demografik eğilimlerin evrensel bir düzene uyduğunu savunmuştur.

FLEETWOOD:

İndeks sayıları ve diğer taraftan ortalama alınırken karşılaşılan nisbi önem veya tartı sorununu gündeme getirmiştir. Fleetwood tartı sorununu bütün malların fiyatlarının eşit oranda arttığı varsayımına Başvurmak suretiyle göz ardı etmiştir.

DAVENANT

Davenant'a göre ticaret doğası itibariyle özgürdür. Vergi yükünün toprağı yani ranta yansıyacağını savunmuştur. Politik Aritmatiki devlet ile ilgili konularda "sayılarla düşünme sanatı" diye tanımlamıştır. ona göre milli gelir bir ülkede topraktan ve onun ürünlerinden dış ticaretten ülke içi sanat ve imalat gibi işlerden oluşan bütünü gösterir. Davenant çağdaş bazı merkantilistlerin altın ve gümüşü bir ulusun yegane veya en çok yararlı hazinesi olarak nitelendirmelerine de karşı çıkmıştır. Davenant ticaret yapan hiçbir ülke işlemlerini reel stokla yapmaz. Aksine kredi ile yapar. Altın ve gümüş yerine başka araçlar ikame edilmiştir. Sözleriyle metalist para görüşü ile Kartalist para görüşünü benimsemiştir.

KİNG

King'in demografik konularda düşünceleri yaptığı milli gelir tahminleri ve buğday fiyatı ile satılan buğday miktarları ile istatistiksel ilişkiyi açıklamıştır. King buğday fiyatı ile satılan buğday miktarı arasındaki ilişkiyi açıklarken heö talep kanununu hem de talep elastikiyetini açıklamıştır.

BERNOULLİ

Bernoilli ise Kalkülüs ve geometriyi ilk defa ekonomik bir konuya uygulamıştır. Bernoilli marjinal fayda kavramı ile azalan marjinal fayda ilkesini geliştirdi. Sigorta konusunda ve artan branda vergi durumunda fertlerin kayıpları ile kazançları arasında nasıl denge kurduklarını açıklamıştır. Bernoilli eğer gelirin marjinal faydası sabit olsaydı bu eğer yerine bir doğru çizilmesi gerektiğini belirtmiştir.

MERKANTİLİZM'DEN KLASİK TEORİYE: LIBERAL DÜŞÜNCELER GİRİŞ:

Merkantilizme tepkiler 17 yüzyılın ortalarında başladı ve bu tarihten itibaren ekonomik düşünce bir geçiş dönemine girdi klasik teori adı verilen ve 18 yüzyılın son çeyreğın de kendini gösterecek teorik ve metodolojik ilk adımları bu dönemde atıldı .

Bu dönemin ilk dikkat çeken önemli özelliğı ,kiş i özgürlüğüne duyulan ilgi olmuştur. Liberalizm ekonominin “bireycilik ” temelinde örgütlenmesini,ekonomik kararların bireyler tarafından alınmasını savunur . Piyasa ekonomisinde ve üretim araçlarında özel mülkiyete önem verir . Sosyal liberalizm ve sosyal demokrasi gibi ideolojiler ile çakış an görüşleri vardır.merkantilizm ve feodalizme tepki olarak doğmuştur.

Otomatik denge mekanizması ,tam serbest ticaret,liberal dış ticaret dengesi,külçedilik den uzaklaşma ,kağıt paranın tavsiye edilir olması ,para ,emek,faiz vb .kavramalar üzerine derinlemesine analizler yapılmaya bu dönemde başlanmıştır.

yeni ve farkı fikirler üreterek liberal düşüncenin temellerini atan bilim adamları ;

Josiah Child

Nicholas Barbon

Jhon Locke

Dudley North

Jhon Law

Richard Cantillon

Jacop Vanderlint

Bishop George Berkeley

David Hume

James Steuart'dır.

KAYNAK

Prof. Dr. Vural Fuat Savaş

HAZIRLAYANLAR

Berna SORGUÇ

Çiğdem YAVUZ

Ayşe YURDUSEVEN

Betül BAYRAK

Merve SAV

Sevginur KAYA

1. Hangisi merkantilizmin özelliklerinden değildir?
 - a) Hümanizm, temelde materyalist olup insanın mutluluğunun maddesel yönüne ağırlık vermiştir.
 - b) 16. Yüzyılda matbaa harufat kullanılarak kitaplar basım yoluyla çoğaltılmaya başlanmıştır.
 - c) Ortaçağ'ın önemli kurumlarını oluşturan gelenek ve toplumsal statü kavramları gözden düşmeye başlamıştır.
 - d) Piyasa ekonomisine ve üretim araçlarında özel mülkiyete önem verir.
 - e) Bu dönemde ilk kez prens ve soylular dışında sade vatandaşlarda kitap okuma veya yazma alışkanlığı yayılmıştır.
2. Reform diye adlandırılan ve Katolik dünya görüşüne dayalı düzenlemeleri reddeden isim hangisidir?
 - a) David Hume
 - b) Martin Luther
 - c) William Petty
 - d) Dudley Northy
 - e) Nicholas Barbon
3. Aşağıdaki düşünürlerden hangisi miktar teorisine katkıda bulunmamıştır?
 - a) Nicolaus Copernicus
 - b) Edward Misselden
 - c) Jean Bodin
 - d) Thomas Milles
 - e) Navarrus
4. Jean Bodin genel fiyat yükselmesinin sebeplerinden hangisini en önemli etken diye nitelendirmiştir?
 - a) Altın ve gümüş bolluğu
 - b) Monopoller
 - c) İhracat ve israf nedeniyle ortaya çıkan mal kıtlıkları
 - d) Kralların ve asillerin lüks yaşamı
 - e) Madeni paranın ayarının bozulması
5. East India Company'nin eleştirilmesinin sebepleri nelerdir?
6. Aşağıdakilerden hangisi merkantilizmin özelliklerinden biri değildir?
 - a) Dünyadaki zenginliklerin sabit olduğunu söylerler.
 - b) Servetin kaynağı olarak altın ve diğer değerli madenleri görürler.
 - c) Sanayi devriminden sonra liberal görüşlerin gündeme gelmesi merkantilizmin zayıflamasına neden olmuştur.
 - d) Bireyi esas alıp onu bütün diğer kurumlardan üstün tutan bir görüştür.
 - e) Hazinesin altın stoku ekonomik ve siyasal gücün de temelidir.
7. Aşağıdakilerden hangileri liberalizmin düşünürlerindendir?
 - a) Child-Low-Berkeley

- b) Norty-Locke-Bernoulli
- c) Law-King-Hume
- d) Berkeley-Stewart-Petty
- e) Vanderlint-Susmilch-Barbon

8. Reconquista hareketiyle Portekizliler hangi bölgeyi ellerine geçirmişlerdir?

9. İtalyanların keşifler çağına katkısının ilk örneği olan denizci kimdir?

10. Coğrafi keşiflerin ortaya çıkmasındaki en önemli etken nedir?